

sisk man, medlem av frisagillet och bolagsman till svensken Slode. Gillet har bestått av både svenska och frisiska medlemmar.

Brate har, såsom ovan nämnt, velat tolka 13—27 **efta : alkoþ : felaha : sloþa** på ett annat sätt; det skulle betyda »efter den förträfflige kamraten Slode». **alkoþ** skulle vara »en förkortad ristning» för **alkoþan** (sg. m. ack.) och **alkoþ : felaha** en bestämning till **sloþa**. Att detta förslag av språkliga skäl måste avböjas, har på starka skäl framhållits av v. Friesen. Den ordföljd, som här förutsättes, är mycket ovanlig och har i varje fall ingen motsvarighet i Torbjörns ristningar. Om ordet **felaha**, såsom Brate menar, anger förhållandet mellan *frisa gildar*, som ha låtit utföra ristningen, och den döde *Alboð*, skulle man även ha väntat, att det varit efterföljt av ett possessivpronomen 'sin'.

H. Schück (*Birka*, s. 20 not) framhåller med rätta den fullständiga parallellismen mellan de båda inskrifterna U 379 och U 391. **eftia : þurkil : kiltia : sin** på U 379 svarar sålunda mot **efta : alkoþ : felaha : sloþa** på U 391. »Frågan är då: kan **alkoþ : felaha** motsvara **kilta**? Alldeles omöjligt synes detta icke vara. I fornsvenskan fanns ordet *ölbuþ* i betydelsen gästabud... *Ölbuþ* synes sålunda kunna återgifvas med gille och *ölbuþfelagi* med gillebroder. I så fall blir överensstämmelsen mellan de båda inskrifterna fullständig. Den ena läto frisernas gillebroder resa över sin gillebroder (**kilta**) Torkel, den andra över sin gillebroder (*ölbuþfelagi*) Slode, och för meningen synes detta bättre än att gillebröderna rest stenen efter Albod, Slodes kamrat eller kompanjon. Att *ölbuð* i runskriften återges med **albuþ** är nog riktigt, ty vid denna tid hade *a* väl öfvergått till *o*, men ännu ej till *ö*. Betänkligare synes den långa sammansättningen *albuþfelagi*, men även dylika finnas.» Schücks tolkningsförslag drabbas delvis av samma invändningar som Brates. Man kan säkerligen icke komma ifrån att i 17—21 **alboþ** söka namnet på den avlidne och uppfatta det följande 22—32 **felaha : sloþa** som en tillagd bestämning. Att ristaren synes ha varit tveksam om beteckningen, tyder också på att namnet har varit främmande och utländskt.

Inskriften U 391 är ristad på en jordfast sten. I närheten har man funnit dels en gammal kristen begravningsplats, dels spår efter stenmurar, som möjligen ha tillhört en äldre, nu försvunnen byggnad. Det är tänkbart, att frisagillet här har haft en gård, möjligen också en kyrka med kringliggande begravningsplats. I så fall ligger det nära till hands att antaga, att *Alboð* har blivit begravnen i närheten av stenen.¹

392. Sigtuna, Klockbacken.

Pl. 51.

Litteratur: B 300, L 8, D 2:192. J. Bureus, F a 6 s. 56 n:r 69 (Bureus' egen uppteckning), s. 104 n:r 49 (Aschaneus), F a 5 n:r 301, F a 1 s. 68; M. Aschaneus, F b 15 s. 18 (UFT bd 10 bil., 1925, s. 17); Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 172, O. Celsius, Svenska runstenar (F m 60:1), s. 138; R. Dybeck, Svenska runurkunder 2 (1857), s. 19; P. J. Lindal, Forskningar i Sigtuna-ängden hösten 1875 (ATA); UFT h. 5 (1876), s. 56; E. Brate och S. Bugge, Runverser (i: ATS 10:1), s. 16; E. Brate, Anteckningar 1896 (ATA); O. Juel, Sigtunas runstenar (i UFT h. 26, 1908), s. 3; E. Floderus, Sigtuna (1941), s. 44.

Äldre avbildningar: Leitz och Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 300); Dybeck (D 2:192); Brate foto 1896 (ATA); Juel foto a. a. fig. 10.

Ristningen finnes på ett stort flyttblock i västra sluttningen av Klockbacken, 48 m. N om Prästgatan, 8 m. Ö om vägen norrut genom kvarteret Kållandet, 7 m. N om boningshuset S:t Lars n:r 4. Blocket har sannolikt förskjutit sig något i sluttningen. Den ristade ytan, som vetter åt V, lutar numera starkt över, vilket knappast kan tänkas ha varit det ursprungliga förhål-

¹ A. Schück, *Studier rörande det svenska stadsväsendets uppkomst* (1926), s. 126; E. Floderus, *En gilleskyrka i Sigtuna?* (i: *Fornvännen* 1927), s. 270, *Sigtuna* (1941), s. 92.

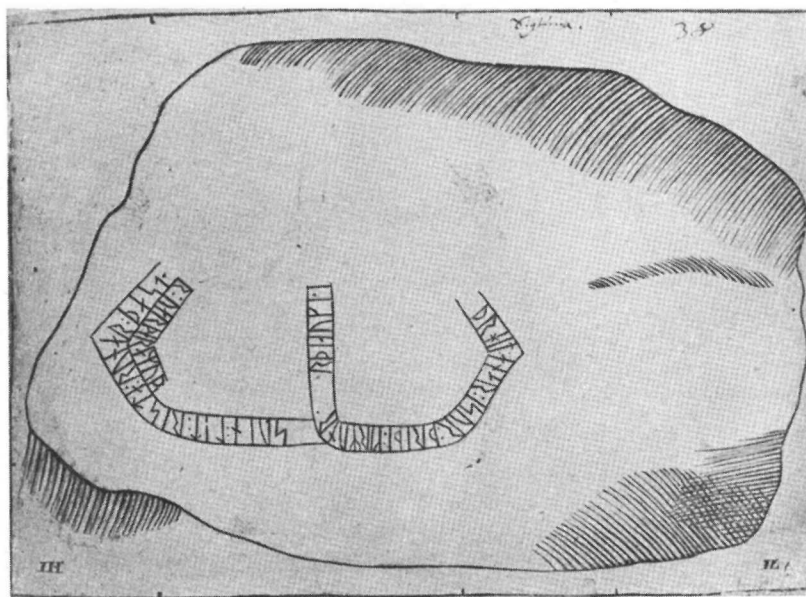

Fig. 102. U 392. Sigtuna. Efter B 300.

landet. Ristningen har enligt Floderus (i *Fornvännen* 1945, s. 123) varit vänd mot en väg, som gått fram mellan U 392 och U 393, »Sigtunas utfartsled mot norr, mot den centrala Upplandsbygden» under 1000-talet.

Ristningen var känd redan av Bureus och hans medhjälpare. Aschaneus anger platsen: »I Sigtuna vid quarnebakkan» (F a 6), »Strax ther ifrå Finnes en Stoor ofantlig Steen, och ther en Runesk grafskrift på en Sido väster vth på Steenen, vid en gärdzgårdh vid quarnbackan, så ledz *Suin lit riste runer dese &c* thett mera af Skriften är bortspulkit någre bokstäfuer af huart ord, therföre kan thz icke wäll rätt vtlläses och förstås: halfua b.st. Synes och». Säkerligen är det denna inskrift, som avses i *Ransakningarna*: »Vthi Klockebackan nedh emot Borgmästare Vreeten ståår een stoor steen på den vänstra sijdan, medh runska bookstäfver beskrefven.» — Peringskiöld: »Vthe på Backarne vid Sigtuna finnas tvenne Runestenar igen, En in moot Prestegården vid Borgmestare vreeten, östan före, som är största parten bortbränd.» — Celsius, som avtecknat inskriften år 1692, har följande anteckning: »Sigtuna, på backen vid staden straxt ofvan för Kyrkioherdens vreet... En stor steen som en hölada, ritad på den sidan som veter åt staden. Stora flisor äro affallna af sielfva inscriptionen.»

Ristningens höjd 0,80 m., bredd 1,66 m. Ytan har flagat av i skivor, varigenom en stor del av ristningen har gått förlorad. Där den är bevarad, är emellertid ristningen tydlig och djup. Skadorna voro i stort sett desamma på 1600-talet och synas icke nämnvärt ha ökat sedan dess. Dybeck antager (*Svenska runurkunder*), att de uppkommit »till följd av antänd eld vid stenens mycket framstupande flatsida». Då ristningens nedre del är väl bevarad, förefaller detta emellertid föga sannolikt. Senare (*Sverikes runurkunder*) uttalar Dybeck därjämte den meningen, att »det är icke säkert, att denna ofullständiga ristning blifvit fulländad. Några å släta hällen tvärt avbrutna slingor m. m., utan mötande flagor, tyckas tala deremot.» Icke heller detta torde vara riktigt. Det är visserligen sant, att skadorna i runslingorna börja påfallande tvärt, men detta synes få sin naturligaste förklaring i att ristningens övre del varit inhuggen på en skiva, som i sin helhet lossnat och fallit av. Flera mindre avflagringar finnas, särskilt nedtill omkring mittslingan och t. v. därom, varigenom även några runor gått förlorade.

Ristningen består uteslutande av inskriftsband. Någon ornamentik har sannolikt aldrig

funnits. I sin helhet bildar ristningen en triangelformig figur, med spetsen uppåt, väl anpassad efter den till buds stående ytans form. Triangelns båda hörn nedtill äro avrundade. Inskriften börjar i nedersta slingan omedelbart t. v. om mittlinjen och går sedan åt vänster och uppåt. Den har fortsatt i runslingans förlorade fortsättning uppåt till toppen och sedan på den högra sidan nedåt. Här börjar den bevarade delen av inskriften åter strax före runslingans svängning åt vänster, fortsätter sedan i triangelfigurens bas fram till mittlinjen, varefter runslingan böjer av rakt uppåt mot toppen. Inskriften har sedan fortsatt och avslutats i ett runband t. v., innanför den yttre slingan. Den bevarade delen av inskriften består sålunda av tre delar: den första utgöres av inskriftens början och består av 21 (20) runor, den andra är ett längre mittparti på 37 (28) runor, den tredje är inskriftens avslutning med 13 (11) runor. Det finns sålunda två större luckor i texten. På grund av ristningens symmetriska uppbyggnad kan man beräkna, att ungefär hälften av den ursprungligen mycket långa inskriften har gått förlorad.

Inskrift (med det inom [] efter äldre läsningar):

suin : lit rista : runar : pas - . . . - þr : hit : a[na]r : a[s]ur : þripi : kermunr : - - - rpi : - [u]ki : þ . . . r :
 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55
 uar þera muþ - -
 60 65 70

Svæinn let rista runar þessar . . . het annarr, Assurr þriði, Gæirmun[d]r [fia]rði . . . var þæira mod[ir].

»Sven lät rista dessa runor . . . hette den andre, Assur den tredje, Germund den fjärde . . . var deras moder.»

Till läsningen: Vid inskriftens början finnes intet sk. Icke stungna äro 3, 6, 26 i, 41 k. Tydlig prick finnes däremot i 42, 64 e. Efter 7 t finnes intet sk. I 16 a är hst:s topp och h. bst bortta; även övre delen av 17 r är förstörd. 19 a är tydligt, även om bst är kort. 20 s är skadat på mitten. Av följande runa finnes endast allra nedersta delen av en hst. Den står mycket nära 20 s, och runan har därför sannolikt varit i, icke a. — Framför 23 þ, varav endast nedre hälften är bevarad, finnes nedersta delen av en stav, mycket nära þ. Den kan ha varit i, men möjligen också bst i u, däremot knappast a eller o. Även 24 r är skadat upptill. Nedre delen av 28—30 ana är förstörd; av 28 a finnes dock större delen av bst i behåll, av bst i 29 n och 30 a endast osäkra spår. Övre delen av 32 a är bortta. Av 33 s finnes däremot övre delen i behåll, en linje som liknar första stapeln i s. Av 34 u finnes endast h. sidan av bst kvar, jämte översta spetsen av hst. 35 r har en ovanlig form med nedre delen av bst bågbojd. Det följande 36—47 þripi : kermunr är synnerligen tydligt. Fr. o. m. nedre delen av 47 r har en avflagring tagit bort ett stycke av runslingan, ända till bst i 51 r. Av r. 48 finnes övre delen av en hst jämte spår av en uppåtgående bst på h. sidan, troligen rester av ett f. Av 49—50 finnes intet i behåll, av 51 r endast bst. 53 i är skadat på mitten. Därefter rester av två hst; den senare av dessa synes ha tillhört ett u; bst skyntar svagt. 56 k är tydligt, och även 57 i synes vara säkert, ehuru runan delvis sammanfaller med en naturlig skåra. Därefter övre punkten i ett sk. 58 þ torde vara säkert, ehuru endast mellersta delen av hst och spår av bst finnas bevarade. Ovanför denna runa finnes intet i behåll. — Runorna i den vänstra inre slingan, 59—69 r : uar þera muþ, äro tydliga. Ovanför 59 r kan intet spåras. Efter 62 r, 66 a finnes intet sk. Efter 69 þ finnes nedre delen av en hst och osäkert spår av ännu en hst. Intet talar emot, att de båda sista runorna varit ir.

Bureus: - r : het : anar : asur : þripi : kermunr - - - rpi . . . i : i . . . suin : lit : rista : runar : pas . . . r : uar : þera muþ . . . »allt thz andra är bortmärknath af eld och räghn vädher». — Aschaneus: suin : lit : rista : runar : pasa . . . r : hit : a - - - r . . . a . . . rpi : karmunar : i - rpi : - ki - þ. — Hadorph och Leitz (B300): 21 a med en kort bst endast på v. sidan av hst; 28—31 anar; 32—35 isur; 42 e; 48—50 saknas; 54—57 auki. Av

r. 58 endast hst; 64 e. Det är påfallande, hur väl den äldsta teckningen motsvarar inskriftens nuvarande tillstånd; den har icke nämnvärt försämrats under de tre århundraden som gått. — Celsius har icke kunnat läsa mycket: *suin : lit rista : runar : þa . . . r : nit . . . ra b : þri - i : mermunr : . . . - r : uar þera : mup.* — Dybeck: 28—35 *anar : asur*, 42 i, 54—57 *auki*; av r. 58 endast hst.; 64 e. — Brate: spår av bst i 29—30 *na*; 42 e; 54—58 *- uki · þ*; 64 e. — Juel: r. 20—21 saknas; 33 s; 54—58 *- ki -*.

Inskriften är tyvärr alltför fragmentariskt bevarad för att man skall kunna få full klarhet över dess innehåll. Där ha emellertid uppräknats fyra (eller fem) män, söner av samma kvinna. Sannolikt var Sven, som har låtit rista runorna, deras fader. Sålunda: Sven lät rista dessa runor efter sina fyra (fem) söner . . . N. N. var den förste, N. N. hette den andre, Assur den tredje, Germund den fjärde . . . N. N. var deras moder. Det är emellertid möjligt, att orden skola sammanföras på ett annat sätt: *het* avslutar måhända en sats, som handlat om den äldste sonen: [*sa var ælþr, er . . .*] *het, annarr Assurr, þriði Gæirmun[d]r, [fia]rði . . .* Förmodligen ha alla omkommit på något våldsamt sätt, eftersom inskriften förutsätter, att de äro döda.

22—24 *- þr* har utgjort slutet i ett mansnamn: *Sigrøðr, Guðrøðr, þorðr* e. dyl. Om mansnamnet *Assurr* se U 167 och 276, om *Gæirmundr* se U 29.

Inskriften har enligt Brate och Bugge i sin helhet varit avfattad på vers, vilket emellertid knappast framgår av de bevarade lämningarna.

393. Sigtuna, Borgmästarvreten.

Pl. 52.

Litteratur: B 302, L 9, D 2:191, J. Bureus, Runakänslans lärsplan (1599), F a 6 s. 56 nr 68 (Bureus' egen uppteckning), s. 104 nr 54 (Aschaneus), F a 5 nr 299; M. Aschaneus, F b 15, s. 18 (UFT bd 40 bil., 1925, s. 16); Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 172; O. Celsius, Svenska runstenar (F m 60:1), s. 137; R. Dybeck, Svenska runurkunder 2 (1857), s. 19; P. J. Lindal, Forskningar i Sigtuna-ängden 1875 (ATA); UFT h. 5 (1876), s. 57; E. Brate, Anteckningar 1896 (ATA); O. Juel, Sigtunas runstenar (i: UFT h. 26, 1908), s. 4; G. Hallström i Fornvännen 1931, s. 260; E. Floderus, Sigtuna (1941), s. 44.

Äldre avbildningar: Leitz och Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 302); Dybeck (D 2:191); Juel a. a. fig. 11; S. B. F. Jansson foto 1936 (ATA).

Runstenen står rest nedanför västra sluttningen av Klockbacken, invid körvägen till Klockbacken, 85 m. N om Prästgatan och 37 m. NNV om U 392.

Runstenen är en av de tidigast omtalade i Sigtuna. Inskriften förekommer (liksom den på U 394) på Bureus' runtavla år 1599. Den fanns enligt Bureus i »Prestegärdet», enligt Aschaneus »I åkern vidh Quarnbackan» (F a 6), »Norr ifrå S. peders kyr[k]e, ther nu kallas Stadzwreten, och Clöster Tompt tilförende varit hafr» (F b 15). *Ransakningarna* 1667—84: »Straxt nedan före uthi Vreeten, ståår een opreest Steen, hvilken nu något luuter, der rundt om kringh ähre hugne bugne Linier, men bookstäfverne synas intet.» Meddelaren har tydligen endast sett sidan B av stenen. I B 302 är stenen tecknad såsom rest; platsen uppgives vara »Borgmästare vreten». — Celsius, som år 1692 har antecknat inskriften, skriver: »Uthom Sigtuna stad . . . NB är en jordfast icke så särdeles stor eller hög sten och är skriften ofvan på sten.» — Dybeck har 1857 ännu icke kunnat återfinna stenen: den »finnes nu icke der och ingen vet hvar han är». 1869 uppgiver han, att »stenen ligger ett stycke öster om S:t Pers kyrka nedanför vestra sluttningen af Klockberget». Som vanligt avbildas den dock såsom upprättstående. UFT 1876 meddelar: »Nedanför vestra sluttningen af Klockberget i kanten af en åker, öster om S:t Pers ödemur. Stenen är ristad å två sidor; men å den ena finnes blott en tom slinga och ett kors.» På samma plats låg stenen ända till år 1936, då den restes.

Det kan knappast råda något tvivel därom, att runstenen U 393 står på sin ursprungliga